

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคล
และบทสันนิษฐานให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญา
: กรณีศึกษาประเทศออสเตรเลีย

จัดทำโดย นายอภิมุข สุขประสิทธิ์
รหัส 480156

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ 1
วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

เรื่อง ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคล
และบทสันนิษฐานให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญา
: กรณีศึกษาประเทศออสเตรเลีย

จัดทำโดย นายอภิมุข สุขประสิทธิ์
รหัส 480156

หลักสูตรหลักนิเทศกรรมเพื่อวิชาชีพไทย รุ่นที่ 1 ปี 2556
วิทยาลัยรัฐธรรมนุญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนุญ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

บทคัดย่อ

โดยเหตุที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2555 ว่า “บทบัญญัติของพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 มาตรา 54 เฉพาะในส่วนที่ สันนิษฐานให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของ นิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษทางอาญาร่วมกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลโดยไม่ปรากฏว่ามี การกระทำหรือเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ชัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 39 วรรคสอง เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ...” โดยศาลรัฐธรรมนูญได้นำหลักสันนิษฐานว่าด้วยผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) มาเป็นหลักในการประกอบการพิจารณา ซึ่งหลักสันนิษฐาน ดังกล่าวมีที่มาจากหลักสิทธิมนุษยชน ดังปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของ สหประชาชาติ (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 11 ที่ว่า “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหาว่า มีความผิดอาญามีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่า มีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย และผู้นั้นได้รับหลักประกันทั้งหลายที่จำเป็น ในการต่อสู้คดี” ด้วยเหตุนี้ เพื่อให้การพิจารณาแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ เป็นไปด้วยความเหมาะสม และมีความเป็นสากล ตลอดจนเพื่อให้การยกร่างบทบัญญัติในลักษณะนี้ ขึ้นใหม่มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงควรที่จะศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคล และ บทสันนิษฐานให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญาในประเทศออสเตรเลียเพื่อเป็นแนวทาง ในการยกร่างบทบัญญัติต่อไป ซึ่งจากการศึกษาพบว่า หลักสันนิษฐานว่าด้วยผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) นั้น เป็นหลักการที่ประเทศออสเตรเลียได้ ให้ความสำคัญและยอมรับทั้งในระดับคอมมอนเวลธ์ และระดับมลรัฐ ประกอบกับการที่ประเทศ ออสเตรเลียเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights - ICCPR) ซึ่งข้อ 14 (2) ของ ICCPR ได้บัญญัติว่า บุคคล ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่า จะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงเป็นเหตุให้ประเทศออสเตรเลียให้ความสำคัญ ต่อหลักสันนิษฐานดังกล่าว จากการศึกษพบว่า ในการยกร่างบทบัญญัติในลักษณะนี้ควรคำนึงถึง หลักความเป็นธรรมและหลักการที่ควรจะเป็น ทั้งนี้ หลักการที่สำคัญคือ ควรเอาผิดกับนิติบุคคล ที่กระทำผิดก่อน ในขณะที่เดียวกันไม่ควรที่จะกำหนดให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบใน ความผิดที่ นิติบุคคลกระทำในลักษณะที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ แต่อย่างไรก็ตาม ในบางกรณีการกำหนด บทสันนิษฐานความรับผิดชอบทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลยังอาจมีความจำเป็นอยู่

คำสำคัญ

1. หลักสันนิษฐานว่าด้วยผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence)
2. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)
3. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights - ICCPR)
4. หลักนิติธรรม (The Rule of Law)
5. ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2538 (Criminal Code Act 1995)

ความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคล และบทสันนิษฐานให้ผู้แทนนิติบุคคล
ต้องรับผิดชอบทางอาญา : กรณีศึกษาประเทศออสเตรเลีย

บทนำ

จากการที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2555 ว่า “บทบัญญัติของพระราชบัญญัติขายตรงและตลาดแบบตรง พ.ศ. 2545 มาตรา 54 เฉพาะในส่วนที่ สันนิษฐานให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของ นิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษทางอาญาร่วมกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลโดยไม่ปรากฏว่ามี การกระทำหรือเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ชัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา 39 วรรคสอง เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 6 ...”

ในข้อพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2555 ศาลรัฐธรรมนูญได้พิจารณาเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา 39 วรรคสอง และมาตรา 40 (5) เป็นบทบัญญัติ ในหมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย ส่วนที่ 4 สิทธิในกระบวนการยุติธรรม โดยมาตรา 39 วรรคสอง ซึ่งบัญญัติว่า “ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหา หรือจำเลยไม่มีความผิด” เป็นบทบัญญัติที่มุ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) เป็นข้อสันนิษฐานอันมีที่มาจากหลักสิทธิมนุษยชน ดังปรากฏอยู่ในปฏิญญาสากล ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ข้อ 11 ที่ว่า “บุคคลซึ่งถูกกล่าวหา ว่ามีความผิดอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะมีการพิสูจน์ว่า มีความผิดตามกฎหมายในการพิจารณาโดยเปิดเผย และผู้นั้นได้รับหลักประกันทั้งหลายที่จำเป็น ในการต่อสู้คดี”

นอกจากคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2555 ได้กล่าวถึงข้อสันนิษฐานว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ดังที่ได้กล่าวแล้ว ในความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัวของนายเฉลิมพล เอกอรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในคำวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2555 สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 39 วรรคสอง มีเจตนารมณ์ที่จะคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย มิให้ ต้องตกอยู่ในฐานะเป็นผู้กระทำความผิดก่อนที่ศาลจะพิพากษาว่ามีความผิด โดยวางข้อสันนิษฐาน ในคดีอาญาไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ข้อสันนิษฐานดังกล่าวเรียกกันว่า ข้อสันนิษฐานความบริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ของจำเลยในคดีอาญา และในความเห็น ในการวินิจฉัยคดีส่วนตัวของนายเจริญ ภัคดีชนากุล ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ในคำวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2555 สรุปได้ว่า “ข้อสันนิษฐานว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) เป็นข้อสันนิษฐานที่ถูกกำหนดขึ้น โดยผลของกฎหมายรัฐธรรมนูญ อันมีที่มาจากหลักสิทธิมนุษยชน ถือเป็นหลักการพื้นฐานของระบบงานยุติธรรมทางอาญาสากลที่ว่า บุคคลทุกคนมิใช่ผู้กระทำความผิดทางอาญา เพื่อเป็นหลักประกันแห่งสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาที่รัฐให้การรับรองแก่บุคคลทุกคนที่จะไม่ถูกลงโทษทางอาญา จนกว่าจะมีพยานหลักฐานมาพิสูจน์หักล้างได้ว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิดจริง” หลักการของข้อสันนิษฐาน ตามกฎหมายว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์จึงเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งของ หลักนิติธรรม (The Rule of Law) ที่ได้รับการยอมรับทั้งในนานาอารยประเทศและในระดับระหว่าง ประเทศ อันได้แก่ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights)

จากประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ 12/2555 เกี่ยวกับ ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคล และบทสันนิษฐานให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิด ทางอาญาโดยอาศัยข้อสันนิษฐานความบริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ผู้จัดทำเอกสาร วิชาการส่วนบุคคลมีความเห็นว่า เพื่อให้การพิจารณาแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิ และเสรีภาพเป็นไปด้วยความเหมาะสม และมีความเป็นสากล ตลอดจนเพื่อให้การยกร่างบทบัญญัติ ในลักษณะนี้ขึ้นใหม่มีความสอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 จึงควรที่จะมีการศึกษาบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล ผู้แทนนิติบุคคล และบทสันนิษฐานให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดทางอาญาในประเทศออสเตรเลีย เพื่อเป็นแนวทางด้วย

ในการจัดทำเอกสารวิชาการส่วนบุคคล (Individual Study) นี้ ได้กำหนดประเด็นการศึกษาไว้เป็นสี่ส่วน กล่าวคือ

ส่วนที่หนึ่ง ได้กล่าวถึงหลักสันนิษฐานว่าด้วยผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence)

ส่วนที่สอง ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล

ส่วนที่สาม ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลและบทสันนิษฐานความรับผิด

ส่วนที่สี่ ได้แก้บทสรุป

ส่วนที่หนึ่ง หลักสันนิษฐานว่าด้วยผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์
(Presumption of Innocence)

จากการศึกษาพบว่าประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศหนึ่งที่เกี่ยวข้องเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights - ICCPR) และประเทศออสเตรเลียได้บัญญัติหลักสันนิษฐานว่าด้วยผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2538 (Criminal Code Act 1995) โดยในมาตรา 13.1 และมาตรา 13.2¹ ได้บัญญัติว่า ภาระการพิสูจน์ข้อกฎหมาย (Legal burden) ในการฟ้องร้องตกอยู่แก่โจทก์ ซึ่งต้องพิสูจน์ว่าจำเลยได้กระทำการครบองค์ประกอบความผิดแล้ว (องค์ประกอบความผิดตามมาตรา 3.2) และจะต้องพิสูจน์จนสิ้นสงสัย (beyond reasonable doubt)

---

¹13.1 Legal burden of proof-prosecution

(1) The prosecution bears a legal burden of proving every element of an offence relevant to the guilt of the person charged.

Note: See section 3.2 on what elements are relevant to a person's guilt.

(2) The prosecution also bears a legal burden of disproving any matter in relation to which the defendant has discharged an evidential burden of proof imposed on the defendant.

(3) In this Code:

legal burden, in relation to a matter, means the burden of proving the existence of the matter.

13.2 Standard of proof-prosecution

(1) A legal burden of proof on the prosecution must be discharged beyond reasonable doubt.

(2) Subsection (1) does not apply if the law creating the offence specifies a different standard of proof.

การกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับจำเลย มีบัญญัติไว้ในมาตรา 13.3 ถึงมาตรา 13.5² แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2538 (Criminal Code Act 1995) กล่าวคือ จำเลยต้องเป็นภาระในการนำเสนอพยานหลักฐาน (evidential burden) เท่านั้น ทั้งนี้ เว้นแต่กฎหมายกำหนดเป็นอย่างอื่น (ในมาตรา 13.3 วรรคท้าย แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2538 (Criminal Code Act 1995) ได้ให้ความหมายภาระการเสนอพยานหลักฐาน คือ ภาระที่ต้องนำเสนอพยานหลักฐานที่แสดงถึงความเป็นไปได้ที่สมเหตุสมผลว่า ข้อเท็จจริงมีอยู่หรือไม่ โดยไม่ต้องถึงขั้นที่ต้องเสนอพยานหลักฐานจนศาลเชื่อว่าจำเลยไม่ได้กระทำความผิด) โดยกฎหมายอาจกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ของจำเลยเป็นภาระการพิสูจน์ข้อกฎหมายก็ได้ หากกฎหมายนั้นกำหนดอย่างชัดแจ้งว่า ภาระการพิสูจน์ของจำเลยเป็นภาระการพิสูจน์ข้อกฎหมาย (มาตรา 13.4 (a)) หรือบังคับให้จำเลยพิสูจน์ข้อเท็จจริง (มาตรา 13.4 (b)) หรือสันนิษฐานว่ามีข้อเท็จจริงนั้นอยู่

---

²13.3 Evidential burden of proof-defence

(1) Subject to section 13.4, a burden of proof that a law imposes on a defendant is an evidential burden only.

(2) A defendant who wishes to deny criminal responsibility by relying on a provision of Part 2.3 (other than section 7.3) bears an evidential burden in relation to that matter.

(3) A defendant who wishes to rely on any exception, exemption, excuse, qualification or justification provided by the law creating an offence bears an evidential burden in relation to that matter. The exception, exemption, excuse, qualification or justification need not accompany the description of the offence.

(4) The defendant no longer bears the evidential burden in relation to a matter if evidence sufficient to discharge the burden is adduced by the prosecution or by the court.

(5) The question whether an evidential burden has been discharged is one of law.

(6) In this Code:

evidential burden, in relation to a matter, means the burden of adducing or pointing to evidence that suggests a reasonable possibility that the matter exists or does not exist.

13.4 Legal burden of proof-defence

A burden of proof that a law imposes on the defendant is a legal burden if and only if the law expressly:

(a) specifies that the burden of proof in relation to the matter in question is a legal burden; or

(b) requires the defendant to prove the matter; or

(c) creates a presumption that the matter exists unless the contrary is proved.

13.5 Standard of proof-defence

A legal burden of proof on the defendant must be discharged on the balance of probabilities.

เว้นแต่จำเลยจะพิสูจน์ให้เห็นเป็นอย่างอื่น (มาตรา 13.4 (c)) ทั้งนี้ ไม่ว่าจำเลยจะมีภาระการพิสูจน์แบบใด มาตรฐานการพิสูจน์ของจำเลยไม่ถึงขั้นที่ต้องพิสูจน์จนสิ้นสงสัย แต่เป็นมาตรฐานการพิสูจน์แบบ *balance of probabilities* (มาตรา 13.5) (คือพิสูจน์ให้ศาลเห็นว่ามีความเป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้พอ ๆ กัน)

ตัวอย่างของบทบัญญัติที่ภาระการพิสูจน์ตกอยู่กับจำเลย เช่น ในมาตรา 72.16³ แห่งประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2538 (Criminal Code Act 1995) ความผิดฐานค้า นำเข้า ส่งออก หรือผลิต ระเบิดพลาสติกที่ฝ่าฝืนข้อบังคับเกี่ยวกับการทำเครื่องหมาย ซึ่งจำเลยจะต้องพิสูจน์ว่าไม่มีเหตุอันควรสงสัยได้ว่า ระเบิดนั้นฝ่าฝืนข้อบังคับเช่นนั้น

---

³72.16 Defences

(1) If:

(a) a person is charged with an offence against section 72.12, 72.13, 72.14 or 72.15 ; and

(b) the prosecution alleges that the plastic explosive breached a particular marking requirement;

it is a defence if the defendant proves that he or she had no reasonable grounds for suspecting that the plastic explosive breached that marking requirement.

Note 1: A defendant bears a legal burden in relation to the matter in subsection (1) (see section 13.4).

Note 2: For the marking requirements, see section 72.33.

(2) If:

(a) a person is charged with an offence against section 72.12, 72.13 or 72.15 ; and

(b) the prosecution alleges that the plastic explosive breached the second marking requirement;

it is a defence if the defendant proves that, at the time of the alleged offence:

(c) the plastic explosive contained a detection agent; and

(d) the concentration of the detection agent in the plastic explosive was not less than the minimum manufacture concentration for the detection agent; and

(e) the detection agent was homogenously distributed throughout the plastic explosive.

Note 1: A defendant bears a legal burden in relation to the matter in subsection (2) (see section 13.4).

Note 2: For the marking requirements, see section 72.33.

Note 3: For *minimum manufacture concentration*, see section 72.34.

ส่วนที่สอง ความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคล

ในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2538 (Criminal Code Act 1995) ได้กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลในหมวด 2.5 ส่วนที่ 12 มาตรา 12.1 ถึงมาตรา 12.6 สรุปได้ว่า

ก. หลักทั่วไป (General Principles)

ประมวลกฎหมายอาญาใช้บังคับแก่นิติบุคคลเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา โดยสามารถปรับการบังคับใช้บทบัญญัติเหล่านั้นได้ตามที่กำหนดในหมวดนี้หรือตามที่จำเป็น เพื่อให้กำหนดบทลงโทษสำหรับนิติบุคคลได้ นิติบุคคลอาจถูกลงโทษในการกระทำซึ่งรวมทั้งโทษจำคุกด้วย (มาตรา 12.1⁴) (หมายเหตุ มาตรา 4 B แห่ง Crimes Act 1914 บัญญัติให้ลงโทษปรับแทนโทษจำคุกได้ในกรณีที่ความผิดนั้นมีแต่โทษจำคุก)

ข. องค์ประกอบด้านกายภาพ (Physical elements)

การกระทำความผิดใจของนิติบุคคล กระทำโดยลูกจ้าง ตัวแทน หรือพนักงานของนิติบุคคล ในทางกรที่จ้างหรือในขอบอำนาจของบุคคลดังกล่าวอย่างชัดเจนและแท้จริง ให้ถือว่าองค์ประกอบทางกายภาพนี้เป็นของนิติบุคคล (มาตรา 12.2⁵)

ค. องค์ประกอบด้านจิตใจ (Fault elements)

ในกรณีที่การกระทำความผิดใจ กำหนดให้มีองค์ประกอบด้านจิตใจ ซึ่งได้แก่ เจตนา การรู้ หรือละเลย ประกอบไปกับองค์ประกอบด้านกายภาพ จะถือว่านิติบุคคลมีองค์ประกอบด้านจิตใจดังกล่าวได้ หากนิติบุคคลนั้นได้มอบอำนาจหรืออนุญาตโดยชัดแจ้ง โดยอ้อม หรือโดยปริยายเพื่อให้เกิดการกระทำความผิดนั้น (มาตรา 12.3 (1)⁶) ทั้งนี้ ข้อพิสูจน์ว่านิติบุคคลได้มอบอำนาจหรืออนุญาตโดยชัดแจ้ง โดยตรง หรือโดยปริยายในลักษณะดังที่กล่าวข้างต้น หรือไม่ รวมถึง

⁴The Criminal Code Act 1995

Section 12.1 General principles

(1) This Code applies to bodies corporate in the same way as it applies to individuals. It so applies with such modifications as are set out in this Part, and with such other modifications as are made necessary by the fact that criminal liability is being imposed on bodies corporate rather than individuals.

(2) A body corporate may be found guilty of any offence, including one punishable by imprisonment.

Note: Section 4B of the *Crimes Act 1914* enables a fine to be imposed for offences that only specify imprisonment as a penalty.

⁵Section 12.2 Physical elements

If a physical element of an offence is committed by an employee, agent or officer of a body corporate acting within the actual or apparent scope of his or her employment, or within his or her actual or apparent authority, the physical element must also be attributed to the body corporate.

⁶Section 12.3 Fault elements other than negligence

(1) If intention, knowledge or recklessness is a fault element in relation to a physical element of an offence, that fault element must be attributed to a body corporate that expressly, tacitly or impliedly authorised or permitted the commission of the offence.

(1) การที่ต้องพิสูจน์ว่า คณะกรรมการบริหารของนิติบุคคล (board of directors) กระทำการที่เกี่ยวข้องโดยเจตนา โดยรู้ โดยละเลย หรือได้มอบอำนาจหรืออนุญาตโดยชัดแจ้ง โดยอ้อม หรือโดยปริยายให้กระทำความผิดนั้น (มาตรา 12.3 (2) (a)⁷)

(2) การที่ต้องพิสูจน์ว่า ตัวแทน ลูกจ้าง หรือพนักงานระดับสูงของนิติบุคคล ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินงานในระดับนโยบายของนิติบุคคล (high managerial agent) กระทำการที่เกี่ยวข้องโดยเจตนา โดยรู้ โดยละเลย หรือได้มอบอำนาจหรืออนุญาตโดยชัดแจ้ง โดยอ้อม หรือโดยปริยายให้กระทำความผิดนั้น (มาตรา 12.3 (2) (b)⁸) แต่ข้อพิสูจน์นี้จะไม่นำมาใช้บังคับถ้านิติบุคคล พิสูจน์ได้ว่า นิติบุคคลได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ (due diligence) ที่จะหลีกเลี่ยงการกระทำการมอบอำนาจ หรือการอนุญาตให้กระทำความผิดนั้น (มาตรา 12.3 (3)⁹)

(3) การที่ต้องพิสูจน์ว่า วัฒนธรรมองค์กรที่มีอยู่ในนิติบุคคลนั้นทำให้เกิด การสั่งการ สนับสนุน จ่ายอม หรือนำไปสู่การไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย (มาตรา 12.3 (2) (c)¹⁰)

(4) การที่ต้องพิสูจน์ว่านิติบุคคลไม่สามารถสร้างและรักษาวัฒนธรรมองค์กร ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติตามกฎหมาย (มาตรา 12.3 (2) (d)¹¹)

---

⁷Section 12.3 Fault elements other than negligence

(2) The means by which such an authorisation or permission may be established include:

(a) proving that the body corporate's board of directors intentionally, knowingly or recklessly carried out the relevant conduct, or expressly, tacitly or impliedly authorised or permitted the commission of the offence; or

⁸Section 12.3 Fault elements other than negligence

(2) The means by which such an authorisation or permission may be established include:

(b) proving that a high managerial agent of the body corporate intentionally, knowingly or recklessly engaged in the relevant conduct, or expressly, tacitly or impliedly authorised or permitted the commission of the offence; or

⁹Section 12.3 Fault elements other than negligence

(3) Paragraph (2)(b) does not apply if the body corporate proves that it exercised due diligence to prevent the conduct, or the authorisation or permission.

¹⁰Section 12.3 Fault elements other than negligence

(2) The means by which such an authorisation or permission may be established include:

(c) proving that a corporate culture existed within the body corporate that directed, encouraged, tolerated or led to non-compliance with the relevant provision; or

¹¹Section 12.3 Fault elements other than negligence

(2) The means by which such an authorisation or permission may be established include:

(d) proving that the body corporate failed to create and maintain a corporate culture that required compliance with the relevant provision.

การพิสูจน์ว่าชนธรมองค์กรตาม (3) และ (4) ที่กล่าวข้างต้น ให้รวมถึง การพิจารณาว่า ตัวแทน ลูกจ้าง หรือพนักงานระดับสูงของนิติบุคคลได้เคยมอบอำนาจให้กระทำ ความผิดในลักษณะเดียวกัน หรือความผิดในลักษณะที่ใกล้เคียงกันมาแล้วหรือไม่ และตัวแทน ลูกจ้าง หรือพนักงานทั่วไปของนิติบุคคลซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด ได้มีเหตุอันควรเชื่อหรือมีความคาดหมาย อันสมควรว่า ตัวแทน ลูกจ้าง หรือพนักงานระดับสูงของนิติบุคคล ได้มอบอำนาจหรืออนุญาต ให้กระทำความผิดดังกล่าว (มาตรา 12.3 (4)¹²)

ง. การกระทำโดยประมาทของนิติบุคคลใช้หลักทั่วไปเรื่องการกระทำโดยประมาท มาพิจารณา ถ้าความประมาทเป็นองค์ประกอบด้านจิตใจ และไม่อาจหาองค์ประกอบด้านจิตใจได้จาก ตัวแทน ลูกจ้าง หรือพนักงานของนิติบุคคล นิติบุคคลจะมีองค์ประกอบด้านจิตใจได้เมื่อพฤติกรรม โดยรวมของตัวแทน ลูกจ้าง หรือพนักงานของนิติบุคคลเป็นพฤติกรรมประมาท นอกจากนี้ ความประมาท ของนิติบุคคลพิจารณาได้จากข้อเท็จจริงที่ว่า การควบคุมจัดการหรือกำกับดูแลพฤติกรรมของ ตัวแทน ลูกจ้างหรือพนักงานของนิติบุคคลไม่เพียงพอหรือไม่มีระบบที่เพียงพอสำหรับการถ่ายทอด ข้อมูลข่าวสารให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในนิติบุคคลนั้น (มาตรา 12.4¹³)

จ. นิติบุคคลอาจอ้างความสำคัญผิดในข้อเท็จจริงได้ หากตัวแทน ลูกจ้าง หรือ พนักงานของนิติบุคคลผู้ซึ่งกระทำความผิด มีเหตุอันควรเชื่อโดยผิดพลาดว่า ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น จากการกระทำของตนนั้น ไม่ได้ก่อให้เกิดความผิด และนิติบุคคลพิสูจน์ได้ว่า ได้ใช้ความพยายาม

¹²Section 12.3 Fault elements other than negligence

(4) Factors relevant to the application of paragraph (2)(c) or (d) include:

(a) whether authority to commit an offence of the same or a similar character had been given by a high managerial agent of the body corporate; and

(b) whether the employee, agent or officer of the body corporate who committed the offence believed on reasonable grounds, or entertained a reasonable expectation, that a high managerial agent of the body corporate would have authorised or permitted the commission of the offence.

¹³Section 12.4 Negligence

(1) The test of negligence for a body corporate is that set out in section 5.5.

(2) If:

(a) negligence is a fault element in relation to a physical element of an offence; and

(b) no individual employee, agent or officer of the body corporate has that fault element;

that fault element may exist on the part of the body corporate if the body corporate's conduct is negligent when viewed as a whole (that is, by aggregating the conduct of any number of its employees, agents or officers).

(3) Negligence may be evidenced by the fact that the prohibited conduct was substantially attributable to:

(a) inadequate corporate management, control or supervision of the conduct of one or more of its employees, agents or officers; or

(b) failure to provide adequate systems for conveying relevant information to relevant persons in the body corporate.

อย่างเต็มที่ (due diligence) ในการหลีกเลี่ยงการกระทำนั้น (มาตรา 12.5 (1) (a) (b)¹⁴) แต่ถ้านิติบุคคลนั้นมีการควบคุมจัดการหรือกำกับดูแลพฤติกรรมของตัวแทน ลูกจ้าง หรือพนักงานของนิติบุคคลไม่เพียงพอ หรือไม่มีระบบที่เพียงพอสำหรับการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารให้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในนิติบุคคลนั้น ถือได้ว่า นิติบุคคลนั้นไม่ได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่ (มาตรา 12.5 (2) (a) (b)¹⁵)

จ. นิติบุคคลไม่อาจอ้างเหตุแทรกแซงจากบุคคลที่สามอันทำให้การกระทำไม่ครบองค์ประกอบด้านกายภาพได้ หากบุคคลที่สามนั้นคือตัวแทน ลูกจ้าง หรือพนักงานของนิติบุคคล (มาตรา 12.6¹⁶)

---

¹⁴Section 12.5 Mistake of fact (strict liability)

(1) A body corporate can only rely on section 9.2 (mistake of fact (strict liability)) in respect of conduct that would, apart from this section, constitute an offence on its part if:

(a) the employee, agent or officer of the body corporate who carried out the conduct was under a mistaken but reasonable belief about facts that, had they existed, would have meant that the conduct would not have constituted an offence; and

(b) the body corporate proves that it exercised due diligence to prevent the conduct.

¹⁵Section 12.5 Mistake of fact (strict liability)

(2) A failure to exercise due diligence may be evidenced by the fact that the prohibited conduct was substantially attributable to:

(a) inadequate corporate management, control or supervision of the conduct of one or more of its employees, agents or officers; or

(b) failure to provide adequate systems for conveying relevant information to relevant persons in the body corporate.

¹⁶Section 12.6 Intervening conduct or event

A body corporate cannot rely on section 10.1 (intervening conduct or event) in respect of a physical element of an offence brought about by another person if the other person is an employee, agent or officer of the body corporate.

ส่วนที่สาม ความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลและบทสันนิษฐานความรับผิด

จากที่ได้อธิบายในส่วนที่สองเกี่ยวกับความรับผิดของนิติบุคคลจะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลได้ถูกกำหนดไว้โดยละเอียดในประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2538 (Criminal Code Act 1995) และเพิ่มหลักการพิสูจน์โดยนำเรื่องวัฒนธรรมองค์กรมาใช้ในการพิจารณาประกอบ แต่ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2538 (Criminal Code Act 1995) ไม่ได้บัญญัติถึงความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล และบทสันนิษฐานความผิดของผู้แทนนิติบุคคล อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของประเทศไทยและออสเตรเลีย ทั้งในระดับคอมมอนเวลท์ และระดับมลรัฐ พบว่า มีบทบัญญัติกำหนดให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดในการกระทำของนิติบุคคล และในกฎหมายบางฉบับได้กำหนดบทสันนิษฐานความผิดของผู้แทนนิติบุคคลไว้ โดยกำหนดข้อต่อสู้ให้ผู้แทนนิติบุคคลพิสูจน์ให้พ้นความรับผิดได้ ซึ่งข้อต่อสู้ให้ผู้แทนนิติบุคคลพิสูจน์ กฎหมายแต่ละฉบับต่างกำหนดรายละเอียดที่แตกต่างกัน เช่น ข้อต่อสู้ว่าไม่มีส่วนรู้เห็น ไม่ได้ให้ความยินยอม ได้ใช้ความพยายามอย่างเต็มที่หรือตามสมควรเพื่อยับยั้งแล้ว หรือข้อต่อสู้ว่าไม่มีอำนาจควบคุมหรืออิทธิพลในการตัดสินใจของนิติบุคคล มีข้อผิดพลาดที่สมเหตุสมผล ได้ตัดสินใจบนฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ นอกจากนี้ ในการกำหนดผู้แทนนิติบุคคลที่ต้องรับผิดในความผิดของนิติบุคคลก็กำหนดไว้แตกต่างกันในกฎหมายแต่ละฉบับ โดยกำหนดจากตำแหน่งของผู้แทนในนิติบุคคล จากอำนาจในการบริหารจัดการในนิติบุคคล หรือการเป็นตัวแทนที่ได้รับมอบหมาย หรือได้รับมอบอำนาจจากนิติบุคคล

ตัวอย่างกฎหมายที่กำหนดความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคลจำแนกตามลักษณะการปกครอง มีดังนี้

1. กฎหมายระดับคอมมอนเวลท์

1.1 Taxation Administration Act 1953

มาตรา 8 Y แห่ง Taxation Administration Act 1953 บัญญัติว่า

1.1.1 กรณีที่นิติบุคคลกระทำการหรือละเว้นกระทำการใดหรือกระทำสิ่งใด ซึ่งการกระทำการหรือละเว้นกระทำกรนั้น ก่อให้เกิดการกระทำผิดเกี่ยวกับภาษีอากร ให้ถือว่าบุคคล (ไม่ว่าจะมีชื่อเรียกอย่างไรหรือไม่ว่าจะเป็นพนักงานของนิติบุคคลนั้นหรือไม่) ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนิติบุคคลนั้น กระทำความผิดเกี่ยวกับภาษีอากร และต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น (มาตรา 8 Y (1)¹⁷)

¹⁷Section 8Y Liability of officers etc. of corporations

(1) Where a corporation does or omits to do an act or thing the doing or omission of which constitutes a taxation offence, a person (by whatever name called and whether or not the person is an officer of the corporation) who is concerned in, or takes part in, the management of the corporation shall be deemed to have committed the taxation offence and is punishable accordingly.

1.1.2 บุคคลที่ถูกฟ้องร้องดำเนินคดีตาม (1.1.1) สามารถยกข้อต่อสู้ต่อศาลได้ หากพิสูจน์ได้ว่า

(ก) คนไม่ได้ช่วยเหลือ สนับสนุน ให้คำปรึกษา หรือเป็นธุระจัดหาให้เกิดการกระทำหรือละเว้นการกระทำของนิติบุคคลนั้น (มาตรา 8 Y (2) (a)¹⁸)

(ข) ไม่ว่าในกรณีใด ๆ คนมิได้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมในการกระทำหรือการละเว้นการกระทำของนิติบุคคลนั้น ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม หรือโดยรู้ (มาตรา 8 Y (2) (b)¹⁹)

(ค) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ตาม 1.1.1 ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า พนักงานนิติบุคคลมีส่วนเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการนิติบุคคลนั้น เว้นแต่จะพิสูจน์ให้เห็นเป็นอย่างอื่น (มาตรา 8 Y (3)²⁰)

(ง) ในมาตรานี้ พนักงานของนิติบุคคล หมายถึง กรรมการหรือเลขานุการของนิติบุคคล ผู้พิทักษ์ทรัพย์และผู้จัดการทรัพย์สินของนิติบุคคล ผู้บริหารตามกฎหมายบริษัท (Corporations Act 2001) ผู้ชำระบัญชีที่ได้รับการแต่งตั้งในกรณีเลิกนิติบุคคล หรือทรัสต์หรือบุคคลอื่นที่บริหารจัดการในการประนอมหนี้ระหว่างนิติบุคคลกับบุคคลอื่น (มาตรา 8 Y (4)²¹)

¹⁸Section 8Y Liability of officers etc. of corporations

(2) In a prosecution of a person for a taxation offence by virtue of subsection (1), it is a defence if the person proves that the person:

(a) did not aid, abet, counsel or procure the act or omission of the corporation concerned; and

¹⁹Section 8Y Liability of officers etc. of corporations

(2) In a prosecution of a person for a taxation offence by virtue of subsection (1), it is a defence if the person proves that the person:

(b) was not in any way, by act or omission, directly or indirectly, knowingly concerned in, or party to, the act or omission of the corporation.

²⁰Section 8Y Liability of officers etc. of corporations

(3) For the purposes of subsection (1), an officer of a corporation shall be presumed, unless the contrary is proved, to be concerned in, and to take part in, the management of the corporation.

²¹Section 8Y Liability of officers etc. of corporations

(4) In this section, *officer*, in relation to a corporation, means:

(a) a director or secretary of the corporation;

(b) a receiver and manager of property of the corporation;

(ba) an administrator, within the meaning of the *Corporations Act 2001*, of the corporation;

(bb) an administrator of a deed of company arrangement executed by the corporation under Part 5.3 A of that Act;

(d) a liquidator of the corporation appointed in a voluntary winding up of the corporation; or

(e) a trustee or other person administering a compromise or arrangement made between the corporation and another person or other persons.

2. กฎหมายมลรัฐ Northern Territory

2.1 Waste Management and Pollution Control Act บัญญัติว่า

2.1.1 กรณีที่นิติบุคคลกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ บุคคลทุกคนที่ทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการ (director) หรือเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการนิติบุคคลนั้น ถือว่ากระทำความผิดด้วย (มาตรา 91 (1)²²)

2.1.2 บุคคลตาม 2.1.1 ที่ถูกฟ้องเป็นจำเลยสามารถยกข้อต่อสู้ในคดีต่อศาลได้ หากพิสูจน์ได้ว่า

(ก) นิติบุคคลที่กระทำความผิดมีข้อต่อสู้คดีในศาลในความผิดเดียวกันนี้ (มาตรา 91 (2) (a)²³)

(ข) การกระทำหรือละเว้นการกระทำที่ก่อให้เกิดความผิดนั้นมิใช่เกิดจากการกระทำในหน้าที่ มิใช่การกระทำที่ได้รับอนุญาตหรือโดยความยินยอมของจำเลย (มาตรา 91 (2) (b)²⁴)

(ค) จำเลยไม่รู้หรือไม่มีเหตุอันควรคาดหมายได้ว่า จำเลยรู้ว่าได้มีการกระทำความผิด หรือมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นและจำเลยได้ใช้การดำเนินการอย่างมีขั้นตอนเพื่อป้องกันหรือหยุดการกระทำความผิดนั้น (มาตรา 91 (2) (c)²⁵) หรือ

(ง) จำเลยได้ใช้ความพยายามตามสมควรแล้วแต่ไม่อาจยับยั้งการกระทำความผิดของนิติบุคคลได้ (มาตรา 91 (2) (d)²⁶)

²²Section 91 Director may be liable for offence of body corporate

(1) Where a body corporate commits an offence against this Act, every person who is a director of or who is concerned in the management of the body corporate is to be taken to have committed the same offence.

²³Section 91 Director may be liable for offence of body corporate

(2) It is a defence to a prosecution for an offence committed by virtue of subsection (1) if the defendant establishes that:

(a) the body corporate had, under this Act, a defence to the offence that the defendant is, apart from this section, to be taken to have committed;

²⁴Section 91 Director may be liable for offence of body corporate

(2) It is a defence to a prosecution for an offence committed by virtue of subsection (1) if the defendant establishes that:

(b) the act or omission that constituted the offence took place without the defendant's authority, permission or consent;

²⁵Section 91 Director may be liable for offence of body corporate

(2) It is a defence to a prosecution for an offence committed by virtue of subsection (1) if the defendant establishes that:

(c) the defendant did not know, and ought not reasonably be expected to have known, that the offence was to be or was being committed and took all reasonable steps to prevent or stop the commission of the offence; or

²⁶Section 91 Director may be liable for offence of body corporate

(2) It is a defence to a prosecution for an offence committed by virtue of subsection (1) if the defendant establishes that:

(d) the defendant could not by the exercise of reasonable diligence have prevented the commission of the offence by the body corporate.

2.1.3 บุคคลตาม 2.1.1 อาจถูกดำเนินคดีและวินิจฉัยว่ามีความผิดได้ไม่ว่านิติบุคคลนั้นจะถูกฟ้องร้องดำเนินคดี หรือศาลได้วินิจฉัยว่านิติบุคคลมีความผิดหรือไม่ก็ตาม (มาตรา 91 (3)²⁷)

2.1.4 ไม่ว่าในกฎหมาย Waste Management and Pollution Control Act หรือ กฎหมาย Environmental Offences and Penalties Act จะบัญญัติไว้อย่างไร บุคคลไม่อาจถูกลงโทษจำคุกสำหรับความผิดโดยไม่ถูกวินิจฉัยว่ามีความผิดได้ ยกเว้นในกรณีที่บัญญัติไว้ ตาม 1.1.1 (มาตรา 91 (4)²⁸)

อย่างไรก็ตาม ภาระการพิสูจน์ของผู้แทนนิติบุคคลจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในประมวลกฎหมายอาญา กล่าวคือ หากกฎหมายไม่ได้กำหนดชัดเจนว่าเป็นภาระของจำเลยในการพิสูจน์ข้อกฎหมาย (legal burden) ภาระการพิสูจน์จะเป็นเพียงภาระในการแสดงพยานหลักฐานเท่านั้น (evidence burden) และมาตรฐานการพิสูจน์ของจำเลยต้องเป็นการพิสูจน์แบบการชั่งน้ำหนักความเป็นไปได้ (balance of probabilities) ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

---

²⁷Section 91 Director may be liable for offence of body corporate

(3) A person may be proceeded against and found guilty under a provision in pursuance of subsection (1) whether or not the body corporate has been proceeded against or found guilty under the provision.

²⁸Section 91 Director may be liable for offence of body corporate

(4) Notwithstanding anything in this Act or the Environmental Offences and Penalties Act , a person is not liable to be punished by imprisonment for an offence if the person would not have been found guilty of the offence except for subsection (1).

บทสรุป

จากการศึกษากฎหมายประเทศออสเตรเลียเกี่ยวกับความรับผิดชอบทางอาญาของนิติบุคคล และผู้แทนนิติบุคคล และบทสันนิษฐานให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบทางอาญา จะเห็นได้ว่า หลักสันนิษฐานว่าด้วยผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นผู้บริสุทธิ์ (Presumption of Innocence) ซึ่งสอดคล้องกับบทบัญญัติในมาตรา 39 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 เป็นหลักการที่ประเทศออสเตรเลียได้ให้ความสำคัญและยอมรับ ทั้งในระดับคอมมอนเวลท์ และระดับมลรัฐ และการที่ประเทศออสเตรเลียเป็นภาคีกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights - ICCPR) ซึ่งข้อ 14 (2)²⁹ ของ ICCPR ได้บัญญัติว่า บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาต้องมีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่า เป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่ามีความผิดตามที่กฎหมายบัญญัติ ทำให้ผู้จัดทำเอกสารวิชาการส่วนบุคคลตระหนักถึงการให้ความสำคัญของประเทศออสเตรเลียต่อหลักสันนิษฐานฯ ดังกล่าว

ผู้จัดทำเอกสารวิชาการส่วนบุคคลมีความเห็นว่า ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ เป็นประโยชน์ในการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงบทบัญญัติของกฎหมายให้เป็นไปอย่างเหมาะสม ตลอดจนเป็นแนวทางในการยกร่างบทบัญญัติในลักษณะนี้ขึ้น โดยควรคำนึงถึงหลักความเป็นธรรม และหลักการที่ควรจะเป็น โดยหลักการที่สำคัญคือควรเอาผิดกับนิติบุคคลที่กระทำผิดก่อน ในขณะที่เดียวกันไม่ควรที่จะกำหนดให้ผู้แทนนิติบุคคลต้องรับผิดชอบในความผิดที่นิติบุคคลกระทำ ในลักษณะที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อย่างไรก็ตาม ผู้จัดทำเอกสารทางวิชาการส่วนบุคคลมีข้อสังเกตว่า ในบางกรณีการกำหนดบทสันนิษฐานความรับผิดชอบทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลยังอาจมีความจำเป็นอยู่

---

²⁹International Covenant of Civil and Political Rights
Article 14

(2) Everyone charged with a criminal offence shall have the right to be presumed innocent until proved guilty according to law.

เอกสารอ้างอิง

1. ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights)
2. กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (International Covenant of Civil and Political Rights - ICCPR)
3. Criminal Code Act 1995
4. Taxation Administration Act 1953
5. Waste Management and Pollution Control Act
6. Environmental Offences and Penalties Act